

Το Ψήφισμα 2561 (2021) και η προώθηση της «κοινοτητοκρατίας», αντί της δημοκρατίας

Η «πολιτική ισότητα» των «δύο κοινοτήτων» είναι μία παραπλανητική φράση. Καμουφλάρει την ατομική ανισότητα και τις άμεσες η έμμεσες μορφές διακρίσεων που θα προκληθούν από την εφαρμογή της «πολιτικής ισότητας» σε συνδυασμό με τον «δικοινοτικό» διαχωρισμό και τη «διζωνική» πόλωση

Στις 29 Ιανουαρίου 2021, το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ενέκρινε το Ψήφισμα 2561 (2021). Όπως έχει γίνει τόσες φορές στο παρελθόν με προηγούμενα ψηφίσματα, το Ψήφισμα 2561 (2021) συντάχθηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ) ως «κατόχου της πέννας» («penholder») για το λεγόμενο «κυπριακό πρόβλημα» και υιοθετήθηκε πίσω από τις πλάτες των πολιτών της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΚΔ).

Στόχος μου σήμερα είναι να ξετυλίξω τη γόρδια πολυπλοκότητα που κρύβεται σε αυτό το κείμενο. Αρχίζω, λοιπόν, με τη Λειτουργική Παράγραφο 1 του Ψηφίσματος 2561 (2021). Σε αυτήν, το Συμβούλιο Ασφαλείας:

«Επιβεβαιώνει όλα τα σχετικά ψηφίσματά του για την Κύπρο, ιδίως το Ψήφισμα 1251 (1999), και ανακαλεί τη σημασία επίτευξης μιας διαρκούς, ολοκληρωμένης και δίκαιης διευθέτησης που βασίζεται σε μια δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, όπως εκτίθεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της ΟΡ [δηλ. Λειτουργικής Παραγράφου 4] του Ψηφίσματός του 716 (1991)».

Τι, λοιπόν, ορίζει η Λειτουργική Παράγραφος 4 του Ψηφίσματος 716 (1991) και τι προβλέπει το Ψήφισμα 1251 (1999);

Το Ψήφισμα 716 (1991)

Αρχίζω με το Ψήφισμα 716 (1991), το οποίο υιοθετήθηκε στις 11 Οκτωβρίου 1991. Η Λειτουργική Παράγραφος 4 αυτού «επιβεβαιώνει ... ότι η θέση του Συμβουλίου [Ασφαλείας] για τη λύση του Κυπριακού βασίζεται σε ένα Κράτος της Κύπρου [στα Αγγλικά «one State of Cyprus»] που περιλαμβάνει δύο πολιτικά ίσες κοινότητες, όπως ορίζεται από τον Γενικό Γραμματέα [ΓΓ] στην ενδέκατη παράγραφο του παραρτήματος Ι της έκθεσής του της 8ης Μαρτίου 1990 [στο Έγγραφο του ΟΗΕ S/21183]».

Εδώ, παρουσιάζεται γόρδια πολυπλοκότητα. Το Ψήφισμα 2561 (2021) αναφέρει το Ψήφισμα 716 (1991), το οποίο ρίχνει την προσοχή στην ενδέκατη παράγραφο του παραρτήματος Ι της έκθεσης του ΓΓ της 8ης Μαρτίου 1990.

«Πολιτική ισότητα»

Αυτό που κρύβεται στην ενδέκατη παράγραφο είναι η ακόλουθη ερμηνεία της «πολιτικής ισότητας»:

«Πρέπει να αναγνωριστεί η πολιτική ισότητα των δύο κοινοτήτων και ο δικοινοτικός χαρακτήρας της ομοσπονδίας. Ενώ πολιτική ισότητα δεν σημαίνει ίση αριθμητική συμμετοχή σε όλους τους κλάδους της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και διοίκησής της, θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται, μεταξύ άλλων, με διάφορους τρόπους: στην απαίτηση να εγκριθεί ή να τροποποιηθεί το ομοσπονδιακό σύνταγμα του Κράτους της Κύπρου [«State of Cyprus»] με τη σύμφωνη γνώμη και των δύο κοινοτήτων, στην αποτελεσματική συμμετοχή και των δύο κοινοτήτων σε όλα τα όργανα και στις αποφάσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, σε διασφαλίσεις που να κάνουν σίγουρο ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν θα έχει την εξουσία να λαμβάνει μέτρα κατά των συμφερόντων μιας κοινότητας · και στην ισότητα, στις ίδιες δυνάμεις και στις

Η «πολιτική ισότητα» των «δύο κοινοτήτων» είναι μία παραπλανητική φράση. Καμουφλάρει την ατομική ανισότητα και τ'άμεσες η έμμεσες μορφές διακρίσεων που θα προκληθούν από την εφαρμογή της «πολιτικής ισότητας» σε συνδυασμό τον «δικονομικό» διαχωρισμό και τη «διζωνική» πόλωση.

Ερμηνεία της «διζωνικότητας»

Αυτές οι πραγματικότητες επιβεβαιώνονται από την επόμενη – δωδέκατη – παράγραφο του παραρτήματος Ι της έκθεσι του ΓΓ της 8ης Μαρτίου 1990. Αυτή ερμηνεύει τη «διζωνικότητα» με διαχωριστικό, ανήθικο και άδικο τρόπο:

«Η διζωνικότητα της ομοσπονδίας πρέπει να είναι ξεκάθαρη και να προέρχεται από το γεγονός ότι το κάθε ομοσπονδικ Κράτος [«federated State», δηλ. συνιστών Κράτος] θα διοικείται από μια κοινότητα στην οποία θα υπάρχει σταθερά εγγυημένη, ξεκάθαρη πλειοψηφία πληθυσμού και ιδιοκτησίας περιουσιών στην περιοχή της κάθε κοινότητας. Θα είναι επίσης ξεκάθαρο από το γεγονός ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν θα επιτρέπεται να παρεμβαίνει στις εξουσίες και λειτουργίες των [δύο] ομοσπονδιακών κρατών».

(Πηγές: ΟΗΕ

στο [https://undocs.org/en/S/RES/716%20\(1991\)](https://undocs.org/en/S/RES/716%20(1991)), [https://undocs.org/S/RES/1251\(1999\)](https://undocs.org/S/RES/1251(1999)), [https://undocs.org/en/S/RES/2561\(2021\)](https://undocs.org/en/S/RES/2561(2021)) και <https://digitallibrary.un.org/record/87130?ln=en>)

Η «διζωνικότητα» είναι εξωφρενική. Συγκρούεται με, μεταξύ άλλων, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (του 1950), τη Διεθνή Σύμβαση για την Κατάργηση κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (του 1965), τη Διεθνή Σύμβαση για την Καταστολή και Τιμωρία του Εγκλήματος του Απαρτχάιντ (του 1973) και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Το Ψήφισμα 1251 (1999)

Έρχομαι τώρα στο άλλο κείμενο που αναφέρεται στη Λειτουργική Παράγραφο 1 του Ψηφίσματος 2561 (2021) – το Ψήφισμα 1251 (1999). Στη Λειτουργική Παράγραφο 11 αυτού, το Συμβούλιο Ασφάλειας:

«Επιβεβαιώνει τη θέση του ότι μια διευθέτηση στην Κύπρο πρέπει να βασίζεται σε ένα Κράτος της Κύπρου [«a State of Cyprus»] με ενιαία κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα και μια ενιαία ιθαγένεια, με την ανεξαρτησία και με προστατευμένη εδαφική ακεραιότητα που περιλαμβάνει δύο πολιτικά ίσες κοινότητες όπως περιγράφονται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, σε μια δικονομική και διζωνική ομοσπονδία, και ότι μια τέτοια διευθέτηση πρέπει να αποκλείει την ένωση εν όλω ή εν μέρει με οποιαδήποτε άλλη χώρα ή οποιαδήποτε μορφή της διχοτόμησης ή της απόσχισης».

Ούτε η έκθεση του ΓΓ της 8ης Μαρτίου 1990, ούτε τα Ψηφίσματα 716 (1991), 1251 (1999) και 2561 (2021) ξεκαθαρίζουν εάν το «State of Cyprus» σημαίνει «Republic of Cyprus» (δηλ. ΚΔ), την κυρίαρχη χώρα που εγκαθιδρύθηκε στη Νήσο Κύπρο στις 16 Αυγούστου 1960 και που εντάχθηκε στην ΕΕ στην 1 Μαΐου 2004. Έτσι, το προβλεπόμενο «State of Cyprus» μπορεί να είναι – ή να μην είναι – μια νέα οντότητα που θα αντικαταστήσει την ΚΔ. Αυτή η αβεβαιότητα είναι παράδειγμα της εποικοδομητικής ασάφειας («constructive ambiguity»), για την οποία η βρετανική διπλωματία έχει γίνει διάσημη.

Η «Κοινή Διακήρυξη» (2014)

Στη Λειτουργική Παράγραφο 4 του Ψηφίσματος 2561 (2021), το Συμβούλιο Ασφαλείας «ανακαλεί» το Ψήφισμα 2537 (2020), το οποίο αναφέρει την «Κοινή Διακήρυξη» της 11ης Φεβρουαρίου 2014. Σύμφωνα με τη μετάφραση του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών της ΚΔ, αυτή κατέγραψε το όραμα «του Ε/κ ηγέτη Νίκου Αναστασιάδη και του Τ/κ ηγέτη Ντερβίτ Έρογλου», οι οποίοι υποστήριξαν «λύση» που θα περιλαμβάνει μία «ομοσπονδία» υπό δύο ξεχωριστές «κοινότητες», ή ξεχωριστές «ζώνες» και δύο ξεχωριστά «συνιστώντα κράτη» («constituent states») – «το ελληνικό κυπριακό συνιστών κράτος» («the Greek-Cypriot constituent state») και «το τουρκικό κυπριακό συνιστών κράτος» («the Turkish-Cypriot constituent state»).

Κατά συνέπεια, το Ψήφισμα 2561 (2021) προβλέπει την εγκαθίδρυση δύο ξεχωριστών ημι-κυρίαρχων «κρατών» («states»). Σε περίπτωση οποιασδήποτε «λύσης», αυτά θα συνυπάρχουν με ένα ημι-κυρίαρχο και διαχωρισμένο «Κράτος της Κύπρου» («State of Cyprus»), ίσως με ένα παραπλανητικό όνομα όπως «the United Cyprus Republic», το όνομα τ' χρησιμοποιήθηκε στο «Σχέδιο Annan» της 31ης Μαρτίου 2004 και που μεταφράστηκε παραπλανητικά στα Ελληνικά ως «Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία».

(Δείτε: www.pio.gov.cy/en/assets/pdf/cyproblem/%20%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BD%205.pdf)

Η αλήθεια είναι αυτονόητη. Το Ψήφισμα 2561 (2021) αποτελεί νεο-οθωμανική συνταγή για «δικαιοτική», «διζωνική» κ «δικρατική» συν-ομοσπονδοποίηση υπό «ομοσπονδιακό» πέπλο. Έτσι, προωθεί την «κοινοτητοκρατία» (στα Αγγλικά «communitocracy»), αντί τη δημοκρατία (στα Αγγλικά «democracy»).

«Κοινοτητοκρατία» αντί δημοκρατία

Η έννοια της «κοινοτητοκρατίας» έχει αναλυθεί από τον ακαδημαϊκό Imad Salamey του Αμερικανικού Λιβανέζικου Πανεπιστημίου. Στο βιβλίο του υπό τον τίτλο «The Decline of Nation-States after the Arab Spring: The Rise of Communitocracy» (Routledge, 2017), υποθέτει ότι στη Μέση Ανατολή η «κοινοτητοκρατία» έχει εμφανιστεί ως «αποκεντρωμένο» σύστημα διακυβέρνησης που στηρίζεται σε «κοινότητες», αντί σε κεντρικά κρατικά όργανα.

Κατά την άποψή μου, τέτοια μέθοδος διακυβέρνησης όχι μόνον αναπαλεί το οθωμανικό σύστημα «μιλέτ» και τη βρεταν «πολιτική της κοινοτικής αυτονομίας» υπέρ των «δύο κοινοτήτων», όπως προβλέπει το «Δόγμα Macmillan» του Ιουνίου του 1958 και για τα οποία έχω γράψει τόσες φορές στο παρελθόν. Ακόμη χειρότερα, ως μορφή του κοινοτισμού (στα Αγγλικά «communalism»), έχει την ικανότητα να προκαλέσει ενδοκοινοτική τριβή και ενδοκοινοτικές ταραχές.

Με όλα αυτά υπόψη, το Ψήφισμα 2561 (2021) αποτελεί γεωπολιτική και ιδεολογική ήττα για την ΕΕ και για τον ευρύτερο «δυτικό» δημοκρατικό κόσμο. Προβλέπει μια «λύση» που δεν θα στηρίζεται στη δύναμη που κρατάει ο λαός (στον ενικό όπως γίνεται στη δημοκρατία. Αντ' αυτού, όπως γίνεται σε «κοινοτητοκρατία», θα στηρίζεται στη δύναμη που θα κρατούν δύο ξεχωριστές νεο-οθωμανικές «κοινότητες» σε δύο ξεχωριστά «κράτη» που θα βρίσκονται σε δύο ξεχωριστές «ζώνες. Επίσης, θα στηρίζεται σε ένα περίεργο είδος διαχωρισμού, που προέρχεται από την ισλαμο-οθωμανική διαίρεση των μουσουλμάνων από τους μη μουσουλμάνους (Δείτε το εκτεταμένο αντίγραφο μιας διάλεξης που έδωσα στα Αγγλικά στις 18 Νοεμβρίου 2020, υπό τον τίτλο «Τα ραγισμένα αποικιακά θεμέλια ενός νεο-αποικιακού συντάγματος», στο www.uclancyprus.ac.cy/wp-content/uploads/2020/12/%E2%80%98The-cracked-colonial-foundations-of-a-neo-colonial-Constitution-as-at-27.11.2020-PDF.pdf)

«Δεν επιδιώκουμε μια δημοκρατία»

Στο πλαίσιο της προώθησης της «κοινοτητοκρατίας», αντί της δημοκρατίας, είναι σωστό να προσθέσω κάτι σχετικό. Στις 9 Φεβρουαρίου 2017, ο γνωστός ακαδημαϊκός και υποστηρικτής της προτεινομένης «ομοσπονδοποίησης», Δρ Ερόλ Κεϊμ μίλησε σε συνέδριο στο Λονδίνο ενώπιον του Λόρδου David Hannay, ενός από τους κορυφαίους Βρετανούς αρχιτέκτονες αυτής της μορφής «λύσης», και παραδέχθηκε τα εξής:

«Επιδιώκουμε διζωνική, δικαιοτική ομοσπονδία που είναι ομοσπονδία με τον καταμερισμό της εξουσίας. Δεν επιδιώκουμε μια δημοκρατία. Δεν επιδιώκουμε σταθερότητα, ή πολλά άλλα πράγματα που γνωρίζετε. Επιδιώκουμε μια διζωνική, δικαιοτική ομοσπονδία» (Πηγή: βίντεο του «Centre for Turkey Studies» που δημοσιεύτηκε στις 9 Φεβρουαρίου 2017 στο www.youtube.com/watch?v=8ugozR03IBE).

Η μακρόχρονη τουρκική στρατηγική

Χωρίς αμφιβολία, το Ψήφισμα 2561 (2021) αντικατοπτρίζει τη μακρόχρονη τουρκική στρατηγική, ειδικά όπως καταγράφηκε στην ιστορική έκθεση του Δρος Galo Plaza, τότε Διαμεσολαβητή του ΟΗΕ, στις 26 Μαρτίου 1965, εννιά χρόνια μετά την προετοιμασία της νεο-αποικιακής τουρκικής στρατηγικής από τον Nihat Erim και εννιά χρόνια πριν από την πραγματοποίηση των δύο τουρκικών εισβολών στην ΚΔ το 1974.

Έχοντας υπόψη την κατάθεση του Δρος Fazil Kuchuk, ανώτερου μέλους της «Τουρκικής Κοινότητας» και ουσιαστικά πρινοβίου της Τουρκίας που επιγράφηκε στην έκθεση ως «Αντιπρόεδρος της ΚΔ», ο Δρ Plaza σημείωσε ότι οι στρατηγικοί στόχοι της «ηγεσίας» της «Τουρκικής Κοινότητας» περιελάμβαναν:

- (1) τη διατήρηση των «δύο κοινοτήτων» ως συνταγματικών οντοτήτων ·
- (2) την επίτευξη ενός «γεωγραφικού διαχωρισμού των δύο κοινοτήτων υπό ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης» ·
- (3) το κατασκεύασμα μιας «τουρκοκυπριακής ζώνης» στον «βορρά», μιας προτεινομένης «διαχωριστικής γραμμής» απ τη «βορειοδυτική ακτή» της ΚΔ, «διά μέσου της Λευκωσίας», μέχρι την Αμμόχωστο «στην ανατολή» ·
- (4) την επιβολή μιας «αναγκαστικής ανταλλαγής πληθυσμών», η οποία θα προκαλούσε «μια υποχρεωτική μετακίνηση ανθρώπων» · και
- (5) τη δημιουργία δύο ξεχωριστών και «αυτόνομων Τουρκοκυπριακών και Ελληνοκυπριακών Κρατών» («autonomous Turkish-Cypriot and Greek-Cypriot States»).

Σύμφωνα με τον Δρ Plaza, η στάση της Τουρκίας το 1965 δεν ήταν πολύ διαφορετική από εκείνη της ηγεσίας της «Τουρκικής Κοινότητας»:

«Η κυβέρνηση της Τουρκίας συνεχίζει να επιμένει ότι οποιαδήποτε διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος πρέπει να περιέχει τα ακόλουθα δύο στοιχεία: πρώτον, την απαγόρευση της Ένωσης [Κύπρου με Ελλάδα] · και δεύτερον, τον γεωγραφικό διαχωρισμό των δύο κοινοτήτων στο πλαίσιο ενός ομοσπονδιακού συστήματος διακυβέρνησης».

(Πηγές: Έγγραφο του ΟΗΕ S/6253, παραγράφους 46, 70, 73, 78, 82, 97, 98, 107, 109 και 149, και Έγγραφο S/6253/Corr.1, <https://digitallibrary.un.org/record/573661?ln=en> και <https://digitallibrary.un.org/record/573663?ln=en>).

Μέσω των δύο τουρκικών εισβολών του 1974, την επακόλουθη κατοχή και τη σχετική εθνοκάθαρση, η Τουρκία «ντε φάκτο» εφάρμοσε βασικές πτυχές αυτής της στρατηγικής. Παράλληλα, προετοίμασε το έδαφος για μια «λύση» επάνω σε γραμμές που σημείωσε ο Δρ Plaza το 1965.

«Ικανοποίηση»

Όταν υιοθετήθηκε το Ψήφισμα 2561 (2021) στις 29 Ιανουαρίου 2021, τι έκανε το Υπουργείο Εξωτερικών εκ μέρους της κυβέρνησης της ΚΔ; Μήπως εξήγησε στο κοινό τις αναμφισβήτητες πραγματικότητες που εντόπισα πιο πάνω; Η απάντηση είναι «όχι». Το Υπουργείο Εξωτερικών χαιρέτισε το Ψήφισμα 2561, κυκλοφορώντας μια «δήλωση» εμπλουτισμένη με διγλωσσία. Ιδού ένα εμβληματικό απόσπασμα:

«Το Υπουργείο Εξωτερικών [της ΚΔ] εκφράζει ικανοποίηση για το γεγονός ότι μέσω του ψηφίσματος 2561 το Συμβούλιο Ασφαλείας επαναβεβαιώνει εκ νέου τη βάση λύσης του Κυπριακού με ρητές αναφορές στο διατακτικό και προοιμιακό τι μέρος. Επαναβεβαιώνει επίσης όλα τα προηγούμενα Ψηφίσματά του για την Κύπρο και συγκεκριμένα το ιδιαίτερα σημαντικό Ψήφισμα 1251 [της 29ης Ιουνίου 1999], το οποίο αναφέρεται σε ένα κράτος με μία κυριαρχία, ιθαγένεια και διεθνή προσωπικότητα, στη βάση της δικαιοδικής, διζωνικής ομοσπονδίας, με πολιτική ισότητα όπως αυτή καθορίζεται στα ψηφίσματα του ΟΗΕ» (Πηγή: <https://mfa.gov.cy/el/press-releases/2021/01/29/mfa-statement-renewal-unficyp-mandate-29012021-gr/>)

Συμπέρασμα

Καταλήγω σε ένα απλό συμπέρασμα. Υιοθετώντας το Ψήφισμα 2561 (2021) και υπερασπίζοντας τον νεο-οθωμανικό διαχωρισμό μέσω μιας «λύσης» με «δικοινοτικά», «διζωνικά», «δικρατικά» και «συνομοσπονδιακά» χαρακτηριστικά, το Συμβούλιο Ασφαλείας επιβεβαίωσε ότι, στην ουσία, επιδιώκει μεσανατολική «κοινοτητοκρατία» αντί ευρωπαϊκή δημοκρατία.

Δημιουργούνται τουλάχιστον δύο ερωτήματα:

Πρώτον, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι το Ψήφισμα 2561 (2021) προετοιμάστηκε από το ΗΒ μετά την αποχώρησή του από την ΕΕ, τι γυρεύει ένα πρώην μέλος της ΕΕ στο επίκεντρο της διπλωματικής εκστρατείας υπέρ μιας αντιδημοκρατικής «λύσης» σε μια ευρωπαϊκή χώρα που ανήκει στην ΕΕ;

Δεύτερον, έχοντας υπ' όψιν ότι οι Έλληνες έδωσαν τη δημοκρατία στον κόσμο κατά την αρχαιότητα, γιατί τόσο πολλοί Έλληνες πολιτικοί στην Αθήνα και στη Λευκωσία είναι τόσο πρόθυμοι να θυσιάσουν τη δημοκρατία σήμερα;

*** Επίκουρος Καθηγητής στη Νομική Σχολή Πανεπιστημίου UCLan Cyprus. Οι απόψεις του είναι προσωπικές**